

BOOK OF ABSTRACT 2021



Stockholms
universitet

Dramaforskning i Sverige 2021

www.su.se/hsd/dis



Innehållsförteckning

Den problematiska estetiken, med sårbarhet som kraft i konstnärligt föreställningsarbete Elsa Szatek	3
Values clarification och värderingsövningar: en forskningsöversikt Sofia Cedervall och Anneli Einarsson	4
Dramaworkshops som inslag i högre utbildning – vad kan vi lära? Eva Österlind	5
Att undervisa digitalt med dramapedagogik i sjuksköterskeprogrammet Linda Berg, Margret Lepp och Anna Olofsson	6
Drama i förskolan Susanne Rosén	7
Att navigera i en osäker tid - drama som kompass, kapten eller färdkamrat Julia Fries	8
The strength of complexity as simple sophistication in applied theatre and drama Kerstin Bragby	9
Experternas röster om utmaningar och möjligheter med värderingsövningar Sofia Cedervall och Anneli Einarsson	10

Den problematiska estetiken, med sårbarhet som kraft i konstnärligt föreställningsarbete

I denna presentation utforskas risker och möjligheter med att iscensätta sårbarhet i ett föreställningsarbete med tonårstjejer. I mitt doktorandarbete har jag följt en grupp unga tjejer som befinner sig i en hederskontext och deras process att, på sin fritid, skapa en teaterföreställning baserad på sin vardag.

Genom postkonstruktionistiska teorier utforskas sårbarhet som är situerat och relationellt skapat. Jag är i detta inspirerad av Judith Butlers tankar om att sårbarhet, snarare än att vara kopplat till passivitet, kan bli en kraft in i motstånd rörelser mot de strukturer som producerar sårbarhet. Butlers idéer är intressanta för teater och dramapedagoger som i sitt föreställningsarbete med sårbara grupper strävar efter att belysa deltagarnas situation. Dessa processer är sällan oproblematiska då såväl konstnärliga, politiska och sociala ambitioner ska föras samman.

Jag kommer i presentationen utgå från några specifika händelser från forskningsmaterialet. Situationerna belyser några av de spänningar som uppstår i arbetet med att iscensätta sårbarhet och hur de genererar möjligheter men också begränsningar i processen som leder fram till en föreställning. En slutsats är att, för att teaterarbetet ska lyckas med sammanvävningen av konst och sårbarhet, behöver teaterverksamheten paradoxalt nog förstås som både inbäddad i, och frånskild, den kontext den verkar i.

Kategorier: Tillämpad teater, community-teater, teater som fritidssysselsättning

Elsa Szatek

Doktorand i estetiska ämnenas didaktik, inriktning drama/teater, Stockholms universitet

Kontakt: elsa.szatek@hsd.su.se

Values clarification och värderingsövningar: en forskningsöversikt

I samarbete med Fryshuset i Stockholm och projektet ”Vänd oss inte ryggen”, finansierat av Allmänna Arvsfonden, genomförs ett forskningsprojekt i samverkan med tre grundskolor där vi undersöker möjligheten att utveckla metoden värderingsövningar. Vi ser värderingsövningar som en deltagaraktiverande metod innefattande olika verktyg för att diskutera viktiga och svåra frågeställningar inom olika ämnesområden.

Med förlaga i det amerikanska begreppet *values clarification* och en vidareutveckling i Sverige av framförallt dramapedagogen Katrin Byréus, har metoden fått stort genomslag och används inom flertalet verksamheter, ofta inom skola och utbildning, som komplement till och i kombination med andra pedagogiska eller konstnärliga metoder.

Trots flertalet positiva röster om metodens användbarhet har en kritik vuxit fram, relaterat till dagens samhälleliga och utbildningsmässiga kontext. En fråga vi ställt oss är om det kan relateras till att en av grundpremisserna för värderingsövningar; ett demokratiskt samhälle, inte längre kan tas för givet som en gemensam plattform för samtal och diskussioner om svåra frågor. Utifrån en genomförd forskningsöversikt presenteras framväxandet av metoden, den pedagogiska anpassningen i Sverige och utvecklingen av metoden. Vi har därigenom sökt att identifiera vilka problem och utmaningar, men även vilka möjligheter, som kan identifieras när det gäller användandet av värderingsövningar inom skola och utbildning.

Sofia Cedervall

Fil. dr. Stockholms universitet, Konstfack
Kontakt: sofia.cedervall@hsd.su.se

Anneli Einarsson

Universitetsadjunkt, Malmö universitet
Kontakt: anneli.einarsson@mau.se

Dramaworkshops som inslag i högre utbildning – vad kan vi lära?

Inom den högre utbildningen i Sverige förekommer drama främst i relation till lärar- och förskollärarytbildningarna. Där betraktas inte drama som ett eget ämne utan ses som en undervisningsmetod att använda i andra ämnen.

Dramalärare på universitet och högskolor lyfter fram drama som en form för kreativt och fördjupat lärande i förskolor såväl som på universitetsnivå, men drama för högskolestudenter är ofta organiserat i form av enstaka workshops. Den aktuella studien problematiserar sådana enstaka, 'tillfälliga' dramainslag.

Studien utgår från en workshop om drama för hållbar utveckling som getts till universitetsstudenter i Aten, Helsingfors och Stockholm. Studentgrupperna hade olika bakgrund i termer av tidigare dramaerfarenhet och pedagogisk utbildning/erfarenhet. Alla studenter, sammanlagt 123 st., fick direkt efteråt besvara en skriftlig enkät med tre öppna frågor. Preliminära resultat visar påtagliga skillnader i studenternas beskrivningar av hur de upplevde workshopen och vad de lärt sig. Skillnaderna samvarierar med omfattningen av studenternas pedagogiska utbildning och erfarenhet, och om de var bekanta med drama sedan tidigare eller inte. Studiens resultat bidrar till en mer precis förståelse av samspelet mellan kontext och utfall när det gäller dramaworkshops som enstaka inslag i högre utbildning. Resultaten kan öka kunskapen om hur, när och varför dramaworkshops kan användas i olika utbildningssammanhang.

Presentationen bygger på Österlind, E. [2022]. "Dramaworkshops as Single Events in Higher Education – What can we learn?" in M. McAvoy, & P. O'Connor (Eds.), *The Routledge Companion to Drama in Education*. Routledge.

Eva Österlind

Professor i Drama med didaktisk inriktning, Stockholms universitet
Kontakt: eva.osterlind@hsd.su.se

Att undervisa digitalt med dramapedagogik i sjuksköterskeprogrammet

Denna presentation handlar om erfarenheter av att undervisa digitalt med dramapedagogik i sjuksköterskeprogrammet. Behovet av att undervisa digitalt med drama är relaterat till pandemin. Rapporten utgör ett komplement till tidigare rapport (Berg, Höglund Arveklev, Larsson & Lepp, 2016) vilken beskriver undervisningen som närundervisning med utförlig beskrivning av dramapedagogiska metoder relaterade till lärande i ämnet omvårdnad. Momentet med drama syftar till att studenterna genom praktisk erfarenhet ska fördjupa sin kunskap kring bemötande och kommunikation. Denna rapport kan utgöra en inspirationskälla, såväl som en pedagogisk metod för alla som är intresserade av undervisning med drama som genomförs digitalt. Presentationen har fokus på erfarenheter av att utveckla och genomföra ett digitalt dramaprogram i sjuksköterskeprogrammet.

Referenser

Berg L., Höglund Arveklev S., Larsson S., Lepp M. (2016). Dramapedagogik i vårdutbildning - sjuksköterskestudenters lärande i omvårdnad med fokus på bemötande och kommunikation. Nr 3. Centrum för Kultur och Hälsa, Göteborgs universitet. Report from Research and Development, The Sahlgrenska Academy, University of Gothenburg.
<https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/52153>

Olofsson, A., Berg L., Lepp M. (2021). Dramapedagogik - att undervisa digitalt Sjuksköterskestudenters lärande med drama i omvårdnad med fokus på bemötande och kommunikation. Nr 9. Centrum för Kultur och Hälsa, Göteborgs universitet. Report from Research and Development, The Sahlgrenska Academy, University of Gothenburg. ISBN: 978-91-527-0116-4

Linda Berg

Fil. dr., Göteborgs universitet
Kontakt: linda.berg@fhs.gu.se

Margret Lepp

Professor, Göteborgs universitet
Kontakt: margret.lepp@gu.se

Anna Olofsson

Universitetsadjunkt, Göteborgs universitet
Kontakt: anna.olofsson@gu.se

Drama i förskolan

I dramaundervisning är komponenterna estetiskt uttryck, innehåll och tillblivandeprocesser aktivt sammankopplade. Vidare så innebär drama ett kroppsligt lärande där subjektet interagerar med andra samt med rum och objekt. (Rosén, 2019). Och redan Lindqvist (1995) visade i sin forskningsstudie på sambandet mellan lek och lärande i drama. Den sistnämnda är en av de studier som genomförts inom förskolan.

Inom förskolan har under senare år skett ett ökat fokus på undervisning. I den reviderade läroplanen för förskolan anges att "[u]ndervisning innebär att stimulera och utmana barnen... och syftar till utveckling och lärande hos barnen" (Lpfö 18, s. 7). Där anges också att "[l]ek och lärande ska ha en central plats i utbildningen" samt att "[s]pråk, lärande och identitetsutveckling hänger nära samman" (s. 8).

Detta sammantaget bidrar till att det är intressant att studera vilken roll drama kan ha i förskolans undervisning. I mitt paper vill jag diskutera upplägg av en tänkt kommande forskningsstudie om drama i förskolan.

Referenser:

Lindqvist, G. (1995). "The aesthetics of play: a didactic study of play and cupturnering in preschools". Doktorsavhandling, Uppsala studies in education, Uppsala universitet.

Rosén, S. (2019). "Drama in School - Events of Learning and Processes of Becoming". Doktorsavhandling, University of Chester.

Lpfö 18, Läroplan för förskolan 2018. Skolverket, Stockholm: Nordstedts Juridiska kundservice.

Susanne Rosén

Högskolan Dalarna

Kontakt: susanne.skorpion@gmail.com

Att navigera i en osäker tid - drama som kompass, kapten eller färdkamrat

Vi lever i en tid när behovet av att hitta hållbara sätt att leva ställs på sin spets. Vi vet att levnadssätten i den rika delen av världen är på väg att sätta hela planetens ekosystem ur balans, ändå tycks vi oförmögna att omforma våra samhällen i den takt som krävs. Vi vet heller inte vad det är vi ska till, hur verkligt hållbara samhällen skulle kunna se ut i vår tid. Detta tillstånd 'mellan världar', där vi vet att det vi lever i inte kan fortgå, men ännu inte hittat fram till nya sätt att leva och samarbeta, tolkas i denna presentation som ett liminalt tillstånd. Liminalitet beskriver tiden mellan två stabila tillstånd och är en tid av osäkerhet och oförutsägbarhet, men också en öppning till djupgående förändring.

Utifrån empiriskt material genererat genom aktionsforskning i högre utbildning om hållbar ekonomi, presenteras här en analys av dramaarbete som ett möjligt redskap för att hantera det liminala tillståndet på kreativa sätt, och genom nyfiket utforskande öppna för nya möjligheter. Deltagare i studien beskriver hur det genom dramats fiktion gick att ta sig förbi det liminala tillståndet för en stund och vara i en önskad och hoppfull framtid. Detta öppnade upp för att se möjligheter och tänka bredare om vad framtiden kan innebära. Drama beskrivs också som en hjälp att hantera en tid av osäkerhet genom att det finns utrymme för känslor och för det egna skapandet.

Kategorier: drama, högre utbildning, liminalitet, hållbarhet

Julia Fries

Doktorand i estetiska ämnenas didaktik, inriktning drama/teater, Stockholms universitet

Kontakt: julia.fries@hsd.su.se

The strength of complexity as simple sophistication in applied theatre and drama

The flexibility and applicability of applied theatre and drama keep on making its appearance in a variety of established and new fields, processes, situations and purposes. It is a strength of complexity, not always easy to assemble and share comprehensibly in its entirety. In this article in writing, I will suggest that through applied theatres and drama a cultivation of a meta-capacity of -flexible shifting's in how we perceive yet being aware of the whole - can happen and be learned. Seeds of this understanding are initiated in the theorization of our field, and in it lies a simple and sophisticated core and meta-capacity that is transmittable and embedded to an extended degree in the vast complexity of the practice.

In one case study of an art-based community theatre exploration (Bragby, 2020) the director gives one clue of reflection of what is trained and can be applied in other contexts: "Experiencing as an actor in an ensemble gives you a simultaneous connection between the inner and outer horizon. Making the invisible visible, the implicit intersubjective field explicit." As implied, there are many streams of capacities involved and interwoven in the complexity of what is trained.

The future article will focus on making visible and practically tangible the multidimensional and transcontextual aspects of this modus operandi, and relating that to different concepts of deep, transformative and transgressive learning. It will reflect on how it is embedded and implicit in the co-creative and holistic art-based process and becomes experientially explicit through paradigmatic shifts in interlocked epistemology and ontology. I will share a few examples in my own and others research in dialogue with a theoretical lens that make visible the flexible movement in shifting ways of perceiving. I might have a surprise guest.

Kerstin Bragby

Fil. dr. Stockholms universitet

Kontakt: kerstin.bragby@hdsu.se och bragby@gmail.com

Experternas röster om utmaningar och möjligheter med värderingsövningar

Inom ramen för ett samarbete med Fryshuset i Stockholm och projektet ”Vänd oss inte ryggen”, finansierat av Allmänna Arvsfonden, har vi genomfört ett metodseminarium tillsammans med några av Sveriges mest erfarna praktiker vad gäller värderingsövningar.

En forskningsansökan har skickats in till Skolforskningsinstitutet och vi har tagit fram forskningsplanen i dialog med Fryshusets projektledare samt skolledare och lärare på de tre samverkande grundskolor som är involverade i Fryshusets projekt.

Det genomförda digitala seminariet (vintern 2021) gav oss en god bild av var och hur värderingsövningar används idag, vilka möjligheter och utmaningar som finns med metoden samt till viss del vilka förhållningssätt som är centrala i ledarskapet i detta arbete. Insamlade data från seminariet tillsammans med en kommande utvärdering med de tre skolorna, som ingår i Fryshusets projekt, blir en viktig grund för den fortsatta utformningen av ett kommande forskningsprojekt och dess frågeställningar och teori.

Sofia Cedervall

Fil. dr. Stockholms universitet, Konstfack

Kontakt: sofia.cedervall@hsd.su.se

Anneli Einarsson

Universitetsadjunkt, Malmö universitet

Kontakt: anneli.einarsson@mau.se

Dramaforskning i Sverige (DiS)

Konferensen Dramaforskning i Sverige (DiS) genomförs årligen för att erbjuda aktiva dramaforskare en mötesplats och för att presentera aktuell svensk dramaforskning för en bredare publik.



www.facebook.com/HSD.SU